

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 211

Eesti, videosild

Esmaspäev, 21. november 2022

Algus 11.10, lõpp 11.55

Juhataja: Kristen Michal (esimees)

Protokollija: Maria Haas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Raivo Tamm

Komisjoni ametnikud: Kaido Rosin (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik), Epp-Sandra Satsmann (konsultant)

Puudus: Mihhail Korb

Kutsutud: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) sideosakonna juhataja asetäitja Mart Laas, Siseministeeriumi pääste- ja ohutuspoliitika osakonna nõunik Kadi Luht-Kallas (2. päevakorrapunkt); kollektiivse pöördumise esindajad Stepan Romanov ja Oleg Ivanov, MKM-i energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht Rein Vaks (3. päevakorrapunkt); MKM-i ehituse asekanstler Ivo Jaanisoo, sideosakonna nõunik Raigo Iling ja Rahandusministeeriumist regionaalarengu osakonna juhataja Priidu Ristkok (5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) ühe täiendava muudatusettepaneku hääletus
3. Kollektiivse pöördumise „Petitsioon „Energiabörsidelt lahkumine“ kohta“ arutelu
4. Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) teise lugemise ettevalmistamine
5. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja tegevuskava maapiirkondades elamise toetamiseks“ eelnõu (682 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (21.11.2022-27.11.2022) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 21. november kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) ühe täiendava muudatusettepaneku hääletus
3. Kollektiivse pöördumise „Petitsioon „Energiabörsidelt lahkumine“ kohta“ arutelu
4. Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) teise lugemise ettevalmistamine
5. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja tegevuskava maapiirkondades elamise toetamiseks“ eelnõu (682 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni avalik istung teisipäev, 15. november kell 14.00

1. Kollektiivse pöördumise „Elektriliste tõukerataste parkimistava on ohtlik ja vajab liiklusseadusega reguleerimist!“ arutelu
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) ühe täiendava muudatusettepaneku hääletus

Mari Tänav tutvustas muudatusettepanekut ning sõnas, et tegemist on tehnilise muudatusega.

Seejärel liiguti hääletuse juurde. Menetluslikud otsused on varasemalt tehtud.

[...]

2. Asendada § 1 punktis 3 esitatud elektroonilise side seaduse § 105¹ lõikes 2 sõnad “hädaabiteadete menetlemise andmekogu” sõnadega “hädaabiteadete ning abi- ja infoteadete andmekogu”.

Selgitus: *Seoses Riigikogu menetluses oleva päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (678 SE) tehtava muudatusega on vajalik õigusselguse huvides ka käesolevas eelnõus asendada „hädaabiteadete menetlemise andmekogu“ selle uue nimetusega „hädaabiteadete ning abi- ja infoteadete andmekogu“.*

Majanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

Eelnõu algataja: *Toetab ettepanekut.*

[...]

3. Kollektiivse pöördumise „Petitsioon „Energiabörsidelt lahkumine“ kohta“ arutelu

Kristen Michal tutvustas arutelu ülesehitust ning sõnas, et komisjon võib pöördumist menetledes otsustada, kas 1) algatada eelnõu või olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu; 2) korraldada avalik istung; 3) edastada ettepanek pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks; 4) edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitatakse ka

komisjoni; 5) esitatud ettepanek tagasi lükata või 6) lahendada pöördumises püstitatud probleem muul viisil.

Kollektiivse pöördumise esindaja **Oleg Ivanov** tutvustas pöördumise sisu. Ühtegi äri vms ei ole võimalik alustada, arendada, planeerida ja ehitada juhul, kui ei osata prognoosida kulude ja tulude artikleid. See on kriitiline iga tootmise jaoks. Börsihindade puhul ei ole kulusid võimalik ette planeerida. **Ivanov** nimetas ekspertide artikleid, kus toodi välja, et Eesti inimesed said elektrit 2-3 korda kallima hinnaga, võrreldes sellega, mida oli võimalik otse tootmisest osta. Viimane on õige valik. Võrreldes elektrihindasid Eestis, Soomes ja Rootsis, siis sinne hind on 2,5-3 korda kallim kui Soomes ning 5-6 korda kallim kui Rootsis. Eesti rahvuse tulud on samuti madalamad kui eelnimetatud riikides. Hetkel Eesti majanduses toimuv on katastroof. Kunstlikult tehakse liiga siinsele tootmisele. Seega tekib küsimus, kelle huvides tegutseb Vabariigi Valitsus (Valitsus). Põhiline argument on, et iga tootmise jaoks on kriitiline planeerida oma tulude ja kulude eelarve. Lisaks peavad hinnad olema võrreldes naaberriikidega paremad, juhul, kui on soovi inimesi ja tootmist arendada.

Kollektiivse pöördumise esindaja **Stepan Romanov** lisas, et rahvaalgatust toetas allkirjadega rohkem kui 3570 inimest.

MKM-i energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht **Rein Vaks** sõnas, et teema on väga oluline. Valitsuses ja ministeeriumis on samuti mitmeid arutelusid toimunud ning lahendusi on otsitud. Euroopa ühisel turul ollakse hetkel olukorras, kus energiatootmises ei ole kõrged hinnad ainult Eestis, vaid ka teistes riikides. Ühine turg on aastaid hoidnud oluliselt madalamat hinda, kui ise elektrienergiat tootes. See on oluline fakt. Kuid hinnad on tõesti kõrged ning Eesti hinnatõusu ei vea. Balti riikides ollakse unikaalsel positsioonil, kus enamuse elektrienergia tarbimisest oleks võimalik ise ära toota. Tänu sellele on aastaid suudetud elektrit eksportida. Rääkides detailidest, siis ekspordivõimekus on ainult turu kõrgemate hindade tõttu. Kui ei oleks kõrgemaid hindu, siis ise elektrienergiat soodsa hinnaga teha ei suudeta. Kõige parem näide on universaalteenuse hind, mis on kulupõhiselt enda tootmiseseadmete, antud juhul Narva elektrijaamade keskmine tootmishind, mis on võrdlemisi kõrge. Kogu aeg ning turuväliselt oleks selline hind majandusele kurnav. Oluline on toonitada, et turult välja minemine on üks alternatiiv. Teine alternatiiv on saada turule juurde tootmiseseadmeid ning korralik konkureerimine. Viimastest vähempakkumistest on teada, et taastuvelekter tuleb turule hinnaga 35-40 eur/MWh, mis tähendab, et hinna vähenemiseks on perspektiivi. Hetkel tegeleb Valitsus tugevalt suunas, et tootmiseseadmeid järjest rohkem juurde tuleks ning sellest tulenevalt hind madalamaks läheks.

Oleg Ivanov uuris, miks sulgetakse Eestis põlevkivitööstus.

Rein Vaks lausus, et hetkel elatakse ajajärgul, kus fossiilkütustest energia tootmine või muude energiakandjate tootmine on hääbumas. Põlevkivitööstust ei sulgeta koheselt, see on pikk protsess. Eesti Energia on selgelt protsessi panustanud läbi pikaajaliste strateegiate. Riigi poolt on samuti strateegiad olemas ning täienenemas, et põlevkivist väljumist teha jooksvalt ning energiapuudust ohtu seadmata. Töötajate puhul on planeeritud ümberkoolitused. Eraldi meetmed on suunatud Ida-Virumaale.

Oleg Ivanov sõnas, et ei mõista, miks tekitatakse kunstlikult defitsiit olukorras, kus on väga kõrged hinnad.

Taavi Aas lausus, et põlevkivist elektri tootmise kinnipanekust saab rääkida siis, kui juhitav asendus on olemas. Tänapäevases energiasituatsioonis ei ole mõtet ajagraafikust rääkida.

Lähikümnendil juhitavat asendust näha ei ole. Seega toimub tõenäoliselt põlevkivist elektri tootmine veel pikka aega. Põlevkivi teine kasutus on täna õlitootmine, mis ilmselt samuti jätkub. Börsilt lahkumise ettepanek on aga huvitav ning edasine diskussioon on oodatud.

Stepan Romanov leidis, et küsimuse edasiseks arutamiseks võiks korraldada ümarlaua.

Kristen Michal sõnas, et rääkides põlevkivitööstuse sulgemisest, siis ei ole korrektne informatsioon, et see toimub hetkega.

Riho Breivel lausus, et hiljuti toimus Põlevkivi Kompetentsikeskuse poolt korraldatud põlevkivi teemaline arutelu. On selge, et põlevkivi tootmine ei saa hetkega ära lõppeda, kuna uued tehnoloogiad tulevad peale ning selle kasutamine muutub ratsionaalsemaks. Eestis on põlevkivi varu olemas, seega ei tohiks lubada, et selle kasutamine ja kaevandamine lõppeb.

Breivel leidis, et kollektiivse pöördumise esitajate seisukoht on kiiduväärne ning leida tuleks kõige ratsionaalsemad ja õigemad lahendused.

Kristen Michal sõnas kokkuvõtvalt, et kuna MKM energeetika valdkonna eest vastutava ministriumina oskab pöördumises välja toodud detaile selgitada ning vajadusel ka informatsiooni, mis ei ole korrektne, ümber lükata, siis võiks komisjon edastada ettepaneku pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks.

Otsustati:

3.1. Edastada ettepanek pädevale institutsioonile (energeetika eest vastutavale ministriumile ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile) seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks. (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Kristen Michal sõnas, et eelnõu on seotud riigieelarve seadusega ning peaks liikuma samas ajagraafikus. Riigikogu rahanduskomisjon on hetkel eelnõusse sisse hääletanud soodustuse 37,5 %-i. Järgmisel nädalal arutab rahanduskomisjon erakorralisel istungil soodustuse määra suurendamist, seega 5. detsembriga algaval nädalal on selge, millist soodustusemäära on võimalik majanduskomisjonil 697 SE tekstis toetada. Hetkel on 697 SE-le üks muudatusettepanek Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt, milleks on tõsta soodustuse määr 50 %-ni.

Otsustati:

4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 07.12.2022 (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

5. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja tegevuskava maapiirkondades elamise toetamiseks“ eelnõu (682 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kristen Michal sõnas, et majanduskomisjon küsis eelnõu kohta arvamust maaelukomisjonist, kus ühtset seisukohta ei kujundatud, kuid kuulati ära Maaeluministeeriumi spetsialist.

Taavi Aas tutvustas otsuse eelnõu, mis koosneb kolmest punktist. Esiteks tehakse ettepanek töötada välja täiendavad meetmed Eesti maapiirkondadesse eluaseme soetamise ja eluasemete rekonstrueerimise toetamiseks. Teiseks tehakse ettepanek eraldada riigieelarvest rahalised vahendid üürielanute programmiga jätkamiseks. Kolmandaks tehakse ettepanek täiendada hajaasustuse programmi riikliku toetusega kaugtöö võimaluste parandamiseks ning kiire internetiühenduse loomiseks. Need oleksid kolm meetet, mis võimaldaksid noortel inimestel maale elama asuda. On ka mitmeid kohalike omavalitsuste esindajaid, kes on antud mõtet toetanud. Üürielanud on maapiirkondades suureks teemaks, mida omavalitsused soovivad. Omale kodu soetamine jääb eelkõige vahendite või omaosaluse taha, lisaks, maapiirkondades elamispinna ostmiseks ei anta pankadest hea meelega laene. Kaugtöö on aga viimase aja aktuaalne teema. Korralik internetiühendus soodustaks, et inimesed rohkem maale lähleksid. Teatud meetmed on hetkel juba olemas, kuid kõnealuse eelnõu mõte on siduda tervikpaketi.

Rahandusministeeriumist regionaalarengu osakonna juhataja **Priidu Ristkok** kommenteeris esmalt hajaasustuse programmi laiendamist toetustega kiire internetiühenduse loomiseks. Aastate jooksul on programm olnud lahti ning toetatud on nelja tüüpi tegevusi: hajaasustuses asuvate leibkondade veevarustuse ja kanalisatsiooni rajamist, juurdepääsuteede korrastamist ja autonoomsete elektriseadmete paigaldamist, juhuks, kui elektrivarustus puudub. Senine praktika näitab, et peaaegu pool toetustest, mida küsitakse, puudutab hoones veevarustuse rajamist ning veidi alla poole toetustest puudutab kanalisatsioonisüsteemide väljaarendamist. Majapidamisele juurdepääsuteede rajamiseks küsitakse toetust üsna vähe, umbes 5 %-i taotlustest on nendega seotud. Autonoomsete elektriseadmete puhul tundub vajadus samuti väike, aastas on sellega seonduvalt umbes 10 taotlust. Programmist toetatakse iga-aastaselt 1500-1600 investeringut majapidamistes koos omavalitsustega. Programmi eripära on, et leibkond saab toetust nii riigieelarvest, kui ka omavalitsuse eelarvest, kus majapidamine asub. Keskmiselt on jäänud projektide maksumus 5000 euro juurde. Statistika näitab, et nõudlus selliste toetuste järgi on olnud aastaid stabiilne, taotlusi on olnud umbes kaks korda rohkem, kui toetusi on saadud eelarve piires koos omavalitsustega väljastada. Umbes pooled toetuse saanud leibkondadest on lastega pered. Teine suurem sihtrühm on valdavalt vanemaealised inimesed, kes hajaasustuses elavad. Rääkides konkreetsest ettepanekust täiendada hajaasustuse programmi riikliku toetusega kiire internetiühenduse loomiseks, siis põhimõtteliselt on see ettepanek võimalik. Rahandusministeeriumi hinnangul eeldaks see programmile lisarahastuse leidmist, sest nõudlus veevarustuse ja kanalisatsioonisüsteemide rajamisel on endiselt suur. Eeldada võib, et internetiühenduse loomise järel võib toetuse vajadus samuti üsna palju kasvada. Kuivõrd toetusi antakse programmi raames koos riigi keskvalitsuse ja konkreetse omavalitsuse poolt, siis ilmselt see eeldab ka omavalitsuste poolt valmisolekut programmi rohkem vahendeid suunata. Paari viimase aasta jooksul on programmi rahastusmaht kujunenud võrdlemisi optimaalseks. Riigipoolne toetus on samas suurusjärgus nagu omavalitsused on siiani olnud valmis oma eelarvest panustama.

Loodetavasti on omavalitsused sellisel juhul valmis eraldisi suurendama. Lisaks on hajaasustuse programmis jäetud igale omavalitsusele teatav otsustusõigus sihtrühma täpsemaks piiritlemiseks. Omavalitsustele võiks jääda ka sellisel juhul oma territooriumil otsustusõigus, kas oma territooriumil laiendada toetusi internetiühenduste rajamiseks. Samuti plaanib MKM järgmisel aastal lairiba arendamisel käivitada piloottoetusmeetme, et võimaldada kogukondadel internetiühenduste väljaarendamist maapiirkonnas. Seega oleks mõistlik oodata ära piloottoetusmeetme vooru kogemused, enne, kui üksikmajapidamistele võimalus luua. Ilmselt tuleb esile mitmeid tehnilisi nüansse, mis vajavad läbimõtlemit.

MKM-i sideosakonna nõunik **Raigo Iling** kommenteeris seoses lairibaga. Mitmed meetmed on olnud töös ning kavandamisel. 2018. aastal algas esimene juurdepääsuvõrkude suurem rajamise meede, mis kestab 2023. aasta lõpuni. Seda viib ellu Enefit Connect OÜ. Eraldati 20 miljonit eurot ning 40 000 kodu ja ettevõtet saavad liitumisvõimaluse valguskaablivõrguga. 2020. aastal eraldati täiendavalt 7,3 miljonit eurot lisaelarvest, seega umbes 7000 aadressi said liitumisvõimaluse. Hetkel on töös uus Euroopa taasterahastu periood. Esimene voor on hetkel veel hindamisel, kus soovitakse saada umbes 8000 aadressile 2025. aasta lõpuks liitumisvõimalused valguskaabliga. Sellele lisandub 45 miljonit eurot Euroopa Regionaalarengu Fondist, mis käivitub 2024. aastal. Lisaks töötatakse hetkel tõesti pilootprojektiga, mis on esmakordne külakogukondade meede. Miljon eurot on riigieelarve seaduse eelnõus Riigikogus menetluses. Loodetavasti saab see sellisel kujul heakskiidu. Rääkides püsiühendusest, siis see on keeruline lahendus, mida tuleks teha pigem suuremate piirkondade ja külade kaupa. Eestis on veel umbes 80 000 aadressi, mis on aastaringses kasutuses. Nende ühendamise maksumus tervikuna on ligikaudu 300-400 miljonit eurot. Aadressi maksumus oleks umbes 3000-5000 eurot. Suuremas mahus tegutsemine on efektiivsem. Soovides toetada üle õhu lahendusi, siis näiteks Starlink maksumus on hetkel 360 eurot seadmete eest, kuid põhikulu tekib kuutasu näol hiljem. Lisaraha oleks igati mõistlik lairibasse ja hajaasustusprogrammi suunata, aga MKM-i meetmed on suuremahulised ning külade kaupa lähenemisel põhinevad, mitte üksikmajapidamiste lahendamine. Põhimõtteliselt täienduse vastu ei olda, kui elanikud ja omavalitsused peavad sinna investeerimist vajalikuks.

Otsustati:

5.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 06.12.2022 (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

5.2. Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

6. Info ja muud küsimused

6.1. Vabariigi Valitsuse algatatud patendiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (658 SE) menetluslik otsus

Otsustati:

6.1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 07.12.2022 (konsensus: Taavi Aas, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Siim Kallas, Rene Kokk, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Raivo Tamm).

6.2. Uurimisteemad Arenguseire Keskusele

Kristen Michal tuletas komisjoni liikmetele meelde, et Arenguseire Keskus kogub ettepanekuid uuteks arenguseire teemadeks.

6.3. Arenguseire Keskuse taotlus

Kristen Michal tõi välja, et Arenguseire Keskus on esitanud Riigikogu rahanduskomisjonile taotluse muudatusettepanekuks 2023. aasta riigieelarve seaduse eelnõusse, millega vähemalt osaliselt tagastada Arenguseire Keskusele 2022. aastal eelarvekärpega äravõetud vahendid.

6.4. Kohtumine tuumaohutuse välisekspertdiga

Kristen Michal tuletas meelde kohtumise kiirgus-ja tuumaohutuse analüüsi sisulise poole eest vastutava väliseksperti Ian Grantiga.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristen Michal
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Maria Haas
protokollija